

גוט שבת **Gut Sábész**

20. évfolyam 38. szám • Ára: 330 HUF • כ"ה

KIADJA: CHABAD-LUBAVICS ZSIDÓ NEVELÉSI ÉS OKTATÁSI EGYESÜLET

Gyertyagyújtás Budapesten: 20:20 • כ"ה סיון תשע"ח • 2018. 6. 8. • פרשת שלח • Szombat kimenetele: 21:41

A gyűléstre a pozitív identitás a válasz A holokaustt óbudai áldozataira emlékeztek

Talán nincs szomorúbb látvány, mint azok a holokaustt megemlékezések, amelyek teljes egészében elpusztult, megszűnt közösségekért zajlanak, ahol a megemlékezők vendégként érkeznek és jó esetben van köztük olyan, aki az egykor ott éltek közvetlen leszármazottja. De sokszor még ez sincs: nincs aki továbbvige a hagyományt, nincs, aki emlékezzen az emberekre, az ünnepekre, a szokásokra. A Lajos utcai zsinagógában tartott megemlékezések ezzel szemben – hála az Örökkévalónak – az elmúlt években reményt keltő eseménnyé váltak. Miért? Azért, mert immár nem a méltatlan célokra használt falak előtt kell leróni kegyeletünket elhurcolt mártírjaink előtt. Azért, mert egy újjáéledt közösség tagjai emlékeznek az

embertelen körülmények között elpusztultakra. Mi lenne, ha nem reményt keltő, hogy az új óbudai zsidó gimnázium diákja, Vadász Nikolett saját költeményét szavalja a megemlékezésen? Mi bizonyíthatna ennél jobban, hogy az óbudai zsidóság újra erőre kapott?

Az Óbuda-Békásmegyer Önkormányzata és az EMIH Óbudai zsinagógájának közös megemlékezésén a holokaustt közel 3000 óbudai áldozatára emlékezők között ott volt többek közt *Varga Mihály* pénzügyminiszter, a körzet országgyűlési képviselője, *Bús Balázs* Óbuda-Békásmegyer polgármestere is.

Köves Slomó, az EMIH vezető rabbija megemlékező beszédében kiemelte, hogy a zsidó identitás pozitív megélése segíti a közösséget az emlékezésben.

Mind az identitás, mind az emlékezés akkor élhető át igazán, ha cselekvéssel párosul. Ennek szép példája a megemlékezésnek helyszínt adó Óbudai zsinagóga is, amelyet sok évtizedes méltatlan tetszhalott állapot után mára újra teljes pompájában csodálhatunk meg.

A gyűléstre, a pusztításra a legjobb válasz a túlélés, közösségeink újjáépítése, identitásunk megerősítése. Emlékezzünk a lubavicsi Rebbére, Menáchem Mendel Schneerson rabbira, aki arra a felvetésre, hogy a széderasztaloknál elhelyezett üres székekkel emlékezzenek a vészorkoszak áldozataira, egészen más ötlettel állt elő. Ő azt mondta: ültessünk még egy embert az asztalunkhoz, vezessünk vissza még egy zsidót a gyökereihez, ez lesz a méltó megemlékezés a mártírokra.

Megnyílt a Weiss Manfréd Népkonyha

A CEDEK Szeretetszolgálat bejelentette, hogy megnyitja első népkonyháját. Június 4-től minden hétköznap 11-15 óra között várják a vendégeket. A projekt kiterjesztéseként a tervek szerint egy éven belül kóser étel is fognak tudni biztosítani az arra rászorulóknak.

Helyszín:

VIII., kerület, Baross u. 61.

Bejárat a Vajdahunyd és Kis Stáció utca sarkán.

Nyitott zsinagógák éjszakája

Rabbi a buszon

A Múzeumok Éjszakája „Nyitott Zsinagógák” program elemeként június 24-én, éjjel négy budapesti zsinagóga között egy különleges buszjárat fog közlekedni. A buszon a közösség más rabbijai autentikus idegenvezetést nyújtanak az érdeklődők számára.

Indulás: 23:00; 24:00;

Keren Or Központ

(1052 Bp., Károly krt. 20.)

Regisztráció: posta@zsido.com

Felmérés európai zsidók között

Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége (FRA) Európa szerte felmérést készít az antiszemitizmusról. Ezen belül kíváncsiak a Magyarországon élő, magukat zsidónak valló, 16. életévüket betöltött személyek véleményére és tapasztalataira. Ha ez a leírás illik Önre, abban az esetben szeretnénk megkérni arra, hogy vegyen részt a felmérésben.

Ritkán adódik alkalom arra, hogy a zsidó közösség tagjai közvetlenül is részt vállalhassanak az antiszemitizmus elleni harc alakításában – a kérdőív kérdéseinek megválaszolása egy szerény, de fontos lehetőség erre.

Kérdőív kitöltése:

www.eurojews.eu

Köves Slomó rabbi, Bús Balázs polgármester és Varga Mihály pénzügyminiszter az ünnepségen

Hetiszakas Kánaáni képek

Szakaszunk – *Slách* (4Mózes 13:1–15:41.) – fő témája; Mózes kémekeket küld ki Kánaánba. Ezek defetista jelentésükkel – ami kissé eltúlzott volta ellenére többnyire a tényeknek megfelelő volt – elriasztják a népet a honfoglalástól, és zúgolódva ismét kifejezik azon óhajukat, hogy visszamenjenek

Egyiptomba. A nagyfokú kishitűség láttán Isten elrendeli a negyven esztendő s pusztabeli bolyongást, melynek során kihál a „pusztai nemzedék”, és az új generáció már szabad emberekből áll, akiknek lelkét nem nyomorította meg az egyiptomi rabszolgaság. Ők fogják elfoglalni és birtokba venni az országot.

Zsidó híradó

A morális kérdésekhez nem értenek a robotok

Köves rabbi a Brain Barban

A tudomány, a technológia, az üzleti, kulturális és politikai szféra elismert szereplőit vendégül látó Brain Bar fesztivált május 31. és június 2. között rendezték meg a Corvinus Egyetem campusán. A rendezvényen idén is részt vett az EMIH vezető rabbija, Köves Szmó. A sejtelmes nevű Secret Gardenben megrendezett kerekasztal-beszélgetés másik két résztvevője Jody Kochansky, a BlackRock vezető mérnöke és Bisztrai Dávid, a LongMein mérnökgazgatója volt, és azt a kérdést járták körül, hogy a mesterséges intelligencia által előrevetített negatív utópia mennyiben határozza meg az életünket most és a későbbiekben.

Egy pénzügyi befektetéssel foglalkozó cég mérnökének, egy start-up vállalkozás vezetőjének és egy ortodox rabbinak nyilván más-más véleménye van erről. Szóba került a Star Wars, C-3PO és az, hogy a mesterséges intelligenciák miként strukturálhatják át életünket. Köves rabbi elmondta, hogy az internet elterjedésével gyakorlatilag mindenre választ kaphatunk, adatokra, tényekre kereshetünk rá a világhálón. Am ha egy olyan morális kérdés merül fel, amihez szükség van a lelkünkre, az érzelmi intelligenciákra és a tudatunkra, akkor ott már a mesterséges intelligencia nem segíthet érdemben, hiszen csak azt tudja, amit mi beprogramoztunk neki.

Mire volt jó a negyvenévi bolyongás?

Hetiszakasunk, a *Slách* elején találjuk Rási kommentárjában a „Küldj el férfiakat, hogy kikémleljék Kánaán országát...”¹ versben, hogy a „Küldj el” szavakra a következő magyarázatot adja: „Most lehetőséget adok a kémeke szavai által, hogy vétkeszenek, s hogy ezért ne örökölhessék a földet.”²

Mint minden bibliai versnek, ennek is van mélyebb vetületű magyarázata. Ha ugyanis fenti kommentárt mindenféle árnyalás nélkül fogadnánk el, az szembe menne az Isten „legfőbb jó” elvével – Isten ments.

Isten, a kémeke negatív jelentését meghallva, valóban úgy döntött, hogy nem engedi a népet Izrael földjére lépni. Azonban ezt a lehető legnagyobb irgalomból tette. Láta, hogy a Tóra-adás által született nép még nem lépett a felnőtt korba, még nem kész egy ekkora feladatra. Hagyta, hogy még kicsit gyermekek maradjunk. Erősödjünk, tapasztalatot szerezzünk a sivatagban.

A pusztaságban eltöltött éveket úgy is szokták hívni, mint a sivatagi bolyongás éveit. A bolyongást pedig arra is mondják, amikor nem vagyunk még biztosak, melyik irányba indul-

junk, s látszólag csak téblábolunk. Ez az önkeresés időszaka, amit nem lehet megspórolni. S bár olykor negyven évig is eltarthat, de amikor az út végére érünk, hirtelen minden letisztultnak és világosnak tűnik.

A zsidó népnek negyvenévi sivatagi tapasztalatot kellett ahhoz gyűjtenie, hogy végre Izrael földjére léphessen.

A zsidók sivatagi története arra tanít minket, hogy az isteni gondviselés mindenben jelen van, még ha a benne rejlő jószág nem is mindig érzékelhető számunkra.

A mi korunkban, amikor már a Messiás sarkában járunk, időnként minket is elönt a kétség: „De mikor lesz az már?” Még meddig kell várjuk a Messiaszt?

A hosszú sivatagi vándorlás, és az azt követő Szentföldre lépés alapján csak egy válasz létezik erre: addig, amíg valóban meg nem érünk rá.

Dolgozzunk a magunk, s a világ felemelésén, hogy átélhesük, mihamarább, még életünk során.

Kovács Jichák
rabbinövendék cikke

¹ 4Mózes 13:2.

² Midrás tanchumá

Imaidók a következő hétre:

Talmud Egylet – Sász Chevra Zsinagóga (VI., Vasvári Pál u. 5.)

Vasárnap-péntek: 8.00 Reggeli ima

Vasárnap-csütörtök: 20.25 Délutáni-esti ima (a Keren Or-ban, Károly krt. 20.)

Péntek: 18.30 Mózes és a lubavicsi rebbe soha nem voltak Izraelben. Miért? (Oberlander Báruch rabbi előadása); 19.30 Kábálát Sábát, majd Kidus és vacsora

Szombat: 8.45 Hetiszakas-z tanulás, 9.15 Reggeli ima, majd Kidus
20.10 Délutáni ima, majd szejdá slisit

Óbudai Zsinagóga (III., Lajos utca 163.)

Hétfő-péntek (munkanapokon): 6.30 Reggeli ima

Péntek: 19.00 Tanulás

19.30 Kábálát Sábát, majd Kidus

Szombat: 9:15 Hetiszakas a kabbala tükrében

10.00 Reggeli ima, majd Kidus

Velem és a Rebbével történt

A házaspár, akiknek csak a nevük nem passzolt

Amikor 21 évesen végeztem a Yeshiva University-n, elhatároztam, hogy néhány barátommal együtt Izraelben töltök egy évet, és Tórát fogok tanulni a Hár Ecion jesivában.

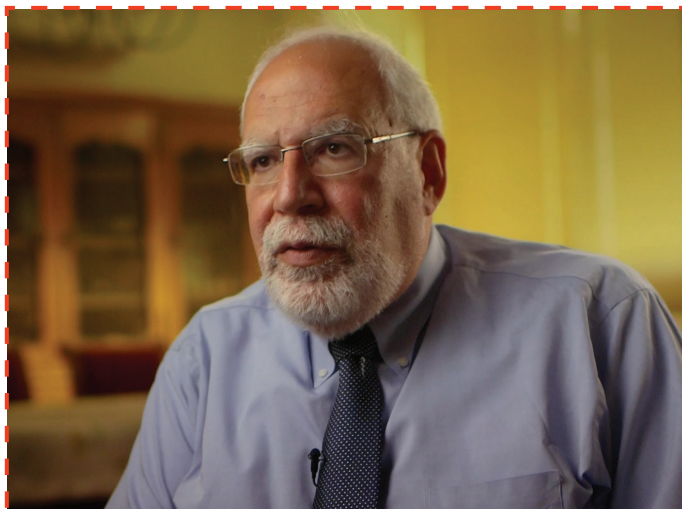
Indulás előtt ellátogattam a Rebbéhez, hogy az áldását kérjem és megkérdezzem, hogy milyen karriert javasol a számomra. Meglehetősen érdekelt a pszichológia, a bátyám is azt tanulta, de a zsidó oktatás is foglalkoztatott, mert nagyon szerettem gyerekeket tanítani és elég sikeres is voltam e területen az egyetemi évek alatt.

Korán érkeztem a Rebbéhez – ez 1974 nyarán történt –, hogy legyen még időm a találkozó előtt zsolnárokat olvasni a Chábád zsinagógában. Igen komolyan vettem a Rebbével való találkozást. Miközben ott ültem, eszembe jutottak a XV. századi cfáti kabalistáról, Jicchák Luria rabbiról szóló történetek, aki az emberek homlokáról le tudta olvasni a különböző jó és rossz tetteiket. Arra gondoltam, hogy talán a Rebbe is képes erre, ezért remegni kezdtem. Percekig abba sem bírtam hagyni a remegést. Ekkor ezt gondoltam: „Miért érdekel annyira, hogy a Rebbe mit fog gondolni rólam? Miért nem az érdekel, hogy Isten mit gondol rólam? Nem az lenne inkább fontos?”

Biztos vagyok benne, hogy a Rebbe jelenlétének köszönhettem, hogy eljutottam erre a felismerésre. Hálás vagyok neki, amiért istenfélelmet ültetett belém akkor.

Amikor beléptem a Rebbéhez, a pályaválasztásról beszéltem vele. Megkérdeztem, hogy a pszichológia, vagy az oktatás mellett döntsek-e.

Ő határozottan az oktatást javasolta. Azt mondta, hogy egy pszichológus általában különféle lelki betegségekkel foglalkozik, egy tanár viszont képes megelőzni a lelki betegségek kialakulását. Különösen egy zsidó tanár, aki egészséges életre neveli a gyermekeket, a Tóra út-

| *Mordechai Reich pszichológusként dolgozik az izraeli Efrátban.* |
| *Az interjú 2015 júniusában készült.* |

jára, mely az élet fája. Ez volt a Rebbe álláspontja, de rugalmasnak mutatkozott. Nem utasított semmire, egyszerűen elmondta a véleményét és tanácsot adott.

Végül úgy alakult, hogy nem követtem a tanácsát. Pszichológus lettem és, reményeim szerint, segíteni tudtam a pácienseimnek, de sokszor gondolok arra, hogy talán jobb lett volna, ha a Rebbe útmutatását követem, és a zsidó oktatásban helyezkedem el. A Rebbe talán tudta, hogy mennyire a szívemre veszem a pácienseim problémáit, és tanárként feltehetően boldogabb lettem volna. Manapság azonban igyekszem orvosolni ezt a helyzetet: a feleségemmel elindítottunk egy nevelési tanácsadói projektet, mely a pszichológia eszközeivel segíti a szülőket a gyereknevelésben.

Úgy alakult, hogy nem tudtam a tervezett időben útra kelni. Apám szívrohamot kapott, és hat hónapig nem tudtam elutazni, mert segítenem kellett anyámnak az ápolásban. Később elutaztam, és másfél éven keresztül Tórát tanultam Izraelben.

tő. Szima Eszter. – Csak nem gondolod, hogy igazságos lenne, ha neki három neve lenne, neked meg csak egy? Azt javaslom, hogy vegyél fel még egy nevet.”

Megkérdeztem, mely nevet tanácsolná, és elmondtam, hogy az izraeli rabbi szerint a Menásét vagy a Menáchemet válasszam. A Rebbe így felelt: „Nos, tulajdonképpen bármelyiket választhatod. Mindkettő jó és hatásos, tehát bármelyiket felveheted. Bármelyik jó lesz”.

A válasza, és az azt kísérő meleg mosoly minden szorongásomat eloszlatta. Visszamosolyogtam és élveztem a felém irányuló melegséget és támogatást.

Nem nevetett ki, hanem rendkívüli érzékenységgel kezelte az aggodalmamat és a szorongásomat, ami azonnal megkönnyítette a helyzetemet. Nem árulta el, hogy egyetértett-e, vagy sem az izraeli rabbival, aki ezt a furcsa kijelentést tette, bár azt gondolom, hogy nem. Ehelyett áldásokkal árasztott el, sikeres esküvőt, boldog életet, vidámságot, gyerekeket kívánt.

Rendkívül összetörve léptem be hozzá, és nagyon vidáman távoztam.

Amikor rá gondolok manapság, nagyon hiányolom. És rendkívül hálás vagyok, hogy az életem része lehetett. Különleges ember volt és nagyszerű vezető, akire nagy szükség lenne napjainkban is.

Mordechai Reich

Készült a lubavicsi Rebbe életét feldolgozó archívum videóinterjúja alapján.

Az archívum magyar nyelvű változata itt érhető el:

www.youtube.com/alubavicsirebbe

Kóser konyha

Chrein – tormás cékla

Párve, glutén- és tojásmentes

4 nagy cékla

1 szál torma

½ citrom leve

1 ek. cukor (ízlés szerint
többet is használhatunk)

Só, bors, ízlés szerint

A céklákat meghámozzuk, félbevágjuk. Bő vízben felfesszük főni, és kis lángon, fedő alatt másfél-két óra alatt megfőzzük. Menet közben pótoljuk az elpárolgott főzővizet, nehogy odaégjen a cékla. Ha kissé meghűlt, kis lyukú reszelőn lereszeljük. A tormát eközben meghámozzuk, majd néhány órára a fagyaszttóba tesszük – így ugyanis kevésbé csíp, amikor reszeljük (figyeljünk a sorrendre, a fagyott céklát nagyon nehéz meghámozni). Tetszőleges mennyiségű tormát reszelünk (attól függ, mennyire szereti a család a torma erős ízét), majd az összes hozzávalót összekeverjük. Egy-két órára hűtőszekrénybe tesszük, hogy az ízek kissé összeérjenek. A torma és a citrom is „erős” élelmiszerek, vagyis amilyen késsel vágjuk – hússal, vagy tejjel -, olyan kategóriába esik majd az egyébként párve saláta, erre figyeljünk oda, hogy ugyanolyan kategóriájú lábosban főzzük a céklát, mint amilyen kést használtunk.

Új utakon a Carmel étterem

A Carmel étterem 30 éve várja a vendégeket a budapesti zsidó negyed szívében, a Kazinczy utcában. Február óta Klopfer Dávid és Preiszler Dániel vették gondozásba a kétszintes éttermet. A két közgazdász végzettségű fiatalember az elmúlt 6-8 évben a zsidó közösségen belül, illetve kóser élelmiszeriparban dolgoztak, és nagy kihívásnak, egyben nagy lehetőségnek is tekintik, hogy a Carmel tulajdonosa bizalmat szavazott nekik.

Céljuk, hogy megismertessék az éttermet a „nem érintett” vendégekkel is: „Szeretnénk, hogy a Kazinczy utcában található éttermekkel színvonalban, ételekben és népszerűségben egyenlő partner legyen a Carmel, és bárki, aki erre jár, szívesen válasszon miniket akkor is, ha nem kósert akar enni” – magyarázza Klopfer Dávid. Ezért az étlapot úgy alakították ki, hogy az izraeli ízvilág és

saláták mellett helyett kapjon a magyar zsidó gasztronómia, valamint olyan különlegességek, mint a steak vagy a bárány is.

Az étterem patinás belső tere modernizáláson esett át: új bútorok és belső elrendezés várja az érdeklődőket. A két vezető, „jó gazda módjára” jelen vannak a konyhán és az étteremben. Mivel ők szervezik a kóser húsvá-

gást is Magyarországon, ismerik az alapanyagok útját a termelőktől a felhasználásig.

Az étterem kóserági felügyeletéről a Budapesti Ortodox Rabbínatus vezetője, Oberlander Báruch rabbi gondoskodik. „Nagyon jó szakemberekkel tudunk dolgozni mind a konyhán, mind a pincérek részéről” – mondja Preiszler, külön kiemelve Szabó Ariellát, a csoportokat koordináló és az ételek minőségéért felelős munkatársat, aki autentikus izraeli-magyar gasztronómiai tapasztalatát is az étterem szolgálatába állítja.

A közösség tagjait kedvezményekkel és különleges rendezvényekkel várják – legutóbb például Oberlander Gitty esküvőjén kóstolhattuk meg szakácsaik remekét – tudtuk meg a vezetőktől: „Örömmel várunk minden megkeresést a *carmel@carmel.hu* email címen.”

A rabbi válaszol

Anyakönyvezés a körülmetélés előtt

A Budapesti Ortodox Rabbínatushoz gyakran érkeznek szokatlan kérések is. Ezúttal egy, az USA-ból származó honosítási engedély ügyében kellett igazolást kiállítaniuk arról, miért nem szerepel az illető utóneve a születési anyakönyvi kivonaton. Oberlander Báruch rabbi hivatalos indoklásából idézünk.

A zsidó vallás szerint a gyerekek nem közvetlenül a születésük után kapnak nevet: „Zsidó szokás szerint egy gyermek a születése után a közösség előtt kapja meg a héber nevét: a lányok Tóraolvasáskor (*Sámuel imája – Zsidó imakönyv* 232. oldal), a fiúk körülmetéléskor (*uo.* 107. oldal), amikor belépnek Ábrahám szövetségébe. Ennek alapja a Tórában található: Ábrahám ősapánk is körülmetélésekor kapta meg az Ábrahám nevét (*1Mózes* 17:4-5., 10.; *Máté Mose* 7:4:18.)” (*Zsidó ismeretek tára* 34. kötet, Budapest 2018, 63. fejezet). Ez az évezredek szokás Magyarországon is honos volt, és az

ortodox közösségekben mind a mai napig általánosan elterjedt.

Mivel csak a születése utáni nyolcadik napon, körülmetéléskor kapja meg a fiú a nevét, az Egyesült Államokban élő ortodox zsidó közösségekben nagyon sokszor előfordul, hogy a születési anyakönyvi kivonatot utónév nélkül állítják ki. Később be kell jelenteni az utónevet, ami a nyilvántartásba kerül, de a korábban kiállított eredeti anyakönyvi kivonaton nem szerepel.

Ezt a hiányosságot kétféleképpen lehet elkerülni: 1) a kórháztól kérni, hogy ne indítsák el az anyakönyvezési folyamatot,

csak a körülmetélési szertartás után, amikor már be lehet írni az utónevét. Ez nem mindig sikerül. 2) Utólag kérvényezni az anyakönyvi hivataltól az anyakönyv kiegészítését és új irat kiállítását. (Én személyesen ezt a megoldást választottam 1991-ben legidősebb fiam születésekor, New Yorkban.) Sajnos ez hosszadalmas procedúra, ezért előfordul különböző okokból, hogy elmarad.

Azonban a név, amit a szülők bejelentése alapján nyilvántartásba vettek, minden egyéb hivatalos okmányon (Social Security kártya, útlevél stb.) szerepel.

Gut Sábesz – megjelenik hetente

Kiadja a Chabad-Lubavics – Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület / Published weekly by Chabad-Lubavitch – The Jewish Heritage Center of Hungary
1052 Budapest, Károly körút 20.

Telefon: +36-1-268-0183
www.zsido.com / info@zsido.com
Felelős kiadó: **Oberlander Báruch rabbi**
Főszerkesztő: **Steiner Zsófia**

A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza. Kérjük, ne dobja el!

Munkatársak: **Golubovics Martina,**
Dénes Anna, Kovács Jichák, Molnár Zsófia
Nyomdai előkészítés: **Juhász Valéria**
ISSN 1416-4604

